GuyAI
מבית GOOL בגרויות

סוג הבחינה: בגרות
מועד הבחינה: חורף תשפ"ג, 2023
מספר השאלון: 22261
קובץ: תשובות סופיות

היסטוריה

שאלון 22261

הוראות לנבחן

בשאלון זה שני חלקים: חלק א (פרק ראשון) וחלק ב (פרק שני, פרק שלישי, פרק רביעי).
משך הזמן המוקצב לשני חלקי השאלון הוא שלוש שעות ללא הפסקה.
חלק א
א. משך הבחינה: שעה ורבע.
אם סיימתם להשיב על חלק א לפני הזמן המוקצב, יש למסור למשגיח או למשגיחה את מחברת הבחינה ואת ספר הלימוד ולקבל את חלק ב של השאלון ומחברת חדשה.
אין לחזור לחלק א לאחר מסירת מחברת הבחינה למשגיח או למשגיחה.
ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בחלק זה פרק אחד.
יש לענות על שאלה אחת מפרק זה.
פרק ראשון – (1×34) – סך הכול 34 נקודות.
ג. חומר עזר מותר בשימוש: 1. ספר הלימוד שאושר בנושא מלחמת העולם השנייה, טוטליטריות ושואה.
הספר יכול להיות מסומן במדגש (מרקר) או בעיפרון, אך בלי הערות בכתב.
אפשר לציין תקופות או נושאים באמצעות מדבקות (סימניות) הבולטות מן הספר.
2. עותק מודפס של כותרות יחידות ההוראה "איך יכול אדם".
יש לכתוב במחברת הבחינה בלבד. יש לרשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה.
כתיבת טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.
השאלות בשאלון זה מנוסחות בלשון רבים, אף על פי כן על כל תלמידה וכל תלמיד להשיב עליהן באופן אישי.
נספח: לשאלה 1 (תרשים).
חלק ב
א. משך הבחינה: שעה וארבעים וחמש דקות.
ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בחלק זה שלושה פרקים.
יש לבחור בשני פרקים ולענות על שאלה אחת מכל פרק שבחרתם
(2×33) – סך הכול 66 נקודות.
ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.
יש לכתוב במחברת הבחינה בלבד. יש לרשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה.
כתיבת טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.
השאלות בשאלון זה מנוסחות בלשון רבים, אף על פי כן על כל תלמידה וכל תלמיד להשיב עליהן באופן אישי.
נספח: לשאלה 4 (איורים).

בהצלחה!

תשובות סופיות

חלק א – פרק ראשון – מלחמת העולם השנייה והשואה (34 נקודות)

שאלה 1

א. שני עקרונות וביטוים בתרשים (שניים מתוך): תורת הגזע – חלוקת בני האדם לגזעים לפי תכונות מולדות ומדרג גזעי: משולש צהוב לאסיר יהודי, סימון מיוחד ל"מחללי גזע", אות לטינית המגדירה מוצא לאומי (P לפולני), משולש שחור לצוענים; אנטישמיות – משולש צהוב לכל אסיר יהודי בנוסף לסיבת מאסרו; שלילת הקומוניזם והדמוקרטיה – משולש אדום לאסירים פוליטיים (מתנגדי המשטר, קומוניסטים), סגול לעדי יהווה (שלילת חופש הדת), ורוד להומוסקסואלים (שלילת חופש הפרט); הפולק – משולש כחול למהגרים, שחור ל"א־סוציאלים"; עקרון המנהיג – משולש אדום לאסירים פוליטיים ולחיילי ורמאכט שפשעו או ערקו.
טרור (3): ניפוי והרחקה של קבוצות שהוגדרו "אויבי העם" ומסוכנות לחברה הנאצית, כדי להטמיע את האידאולוגיה בלי הפרעה; מנגנון הפחדה ששיתק כל ביקורת והתנגדות; כלי הכרחי לביצוע האידאולוגיה הטוטלית של חיסול עמים "נחותים".

ב. שני צעדים (מתוך): יום החרם (1 באפריל 1933); חוק השבת הפקידות המקצועית (אפריל 1933) – פיטורי עובדי ציבור יהודים; פיטורי עורכי דין, שופטים ורופאים בהדרגה; איסורים והגבלות על כניסה למקומות ציבוריים; חוקי נירנברג (1935); אריזציה (מ־1933, הואצה ב־1938); גירוש זבונשין (1938); ליל הבדולח (נובמבר 1938).
מדוע בהדרגה (3): זמן לביסוס השלטון; חשש מפגיעה בכלכלה המתאוששת שבה היהודים היו משולבים; חשש מדעת הקהל בעולם (גם לקראת האולימפיאדה 1936); חשש מדעת הקהל בגרמניה ונדרש זמן להטמעת התעמולה.

שאלה 2

א. שלב ראשון (1939): אלימות ספונטנית וערעור בסיס הקיום – צווים ותקנות: ריכוז, בידוד וסימון (טלאי/סרט זרוע), הגבלות תנועה, הרס הבסיס הכלכלי, עבודות כפייה, פגיעה בחינוך ובתרבות, גירושים.
שלב שני (1940–1941): ריכוז ובידוד פיזי בגטאות – רעב, צפיפות, מחלות, "השמדה עקיפה".
שלב שלישי (מסוף 1941): השמדה ישירה במחנות השמדה במסגרת "הפתרון הסופי" (מבצע ריינהרד – בלז'ץ, סוביבור, טרבלינקה, וגם חלמנו ואושוויץ־בירקנאו).
גורם למעבר (אחד, בין שני שלבים): מראשון לשני – רצון לפיקוח הדוק ולניצול רכוש, הפרדה מוחלטת לפי האידאולוגיה, חיקוי והעתקה; משני לשלישי – הפלישה לברית המועצות והתגבשות מדיניות "הפתרון הסופי" (ועידת ואנזה).

ב. אבא קובנר: טענה – יש למרוד בגרמנים במאבק מזוין; נימוק – אין סיכוי להינצל, ולכן ממילא אין מה להפסיד ומוטב למרוד למען כבוד העם.
יעקב אנדג'ה: טענה – יש להימנע ממאבק מזוין ולפעול להצלת חברי התנועה ולחיזוקה; נימוק – אין סיכוי למאבק בגטו בגלל פער הכוחות, ופירושו חיסול הגטו ומוות לכולם; מקום המאבק בארץ־ישראל.
רוז'קה קורצ'אק: טענה – יש למרוד בגרמנים; נימוקים – מה נשיב לנוער בארץ־ישראל אם ננצל רק את עצמנו; מרד יהיה מופת ודוגמה וייחרט בהיסטוריה של העם.
אדם (אדק בוראקס): טענה – יש להימנע ממאבק מזוין; נימוק – האחריות הקולקטיבית לכל יושבי הגטו: מרד עלול להביא לחיסולו המיידי, ואסור לסכן את מי שאינם רוצים בכך.
מקור מספר הלימוד המבסס אחת מן הטענות (למשל כרוז "אל נלך כצאן לטבח", וילנה, 1 בינואר 1942 – מבסס את טענת קובנר).

שאלה 3

א. סיבה בנאום (אחת מתוך): מלחמה בין שתי אידאולוגיות – המאבק בבולשביזם הכרחי להגנה על התרבות הגרמנית ועל "הסדר החדש" ("לחולל מהפכה לא רק באירופה, אלא בעולם כולו"; "להרס הרייך ולבולשביזציה... כוללת של יבשת אירופה"); מאבק בסכנת השתלטות היהודים על העולם באמצעות הבולשביזם ("מטרת הבולשביזם היא לחולל מהפכה עולמית יהודית").
סיבה שלא בנאום (אחת): "מרחב מחיה" לגזע הארי ושעבוד הסלאבים; מימוש "הסדר החדש"; שיקול מדיני־אסטרטגי – הכרעת ברית המועצות תבודד את בריטניה.
מדוע בשלב זה: הנאום נישא אחרי התבוסה בסטלינגרד (כניעת הארמייה השישית, תחילת פברואר 1943); הצבא האדום עבר למתקפה, ובצפון אפריקה נסוגו הגרמנים – גבלס ביקש ללכד ולחזק את העם ולהכינו ל"מלחמה כוללת" ולמאמץ קשה.

ב. מהלך (אחד מתוך): כיבוש צרפת (1940) והקמת משטר וישי – חוקי גזע בצפון אפריקה הצרפתית (אלג'יריה, מרוקו, תוניסיה): ביטול אזרחות יהודי אלג'יריה, הגבלות בחינוך ובתעסוקה; מפלת איטליה בלוב והגעת הצבא הגרמני – החרמות רכוש, הגבלות כלכליות, מחנות ריכוז ועבודה; כיבוש תוניסיה בידי הגרמנים (נובמבר 1942) – שלטון נאצי ישיר, ולטר ראוף, עבודת כפייה, קנסות; אל־עלמיין ומבצע לפיד – שחרור צפון אפריקה ומניעת "הפתרון הסופי" שם.
מקור מספר הלימוד המבסס שהקורות הם חלק מן השואה, והסבר.

חלק ב – פרק שני – לאומיות וציונות (33 נקודות)

שאלה 4

א. שינויים (שניים מתוך): תחבורה – באיור 1 הליכה ברגל, בהמות משא, סירות מפרש ומשוטים; באיור 2 רכבת קיטור על גשר, כרכרות ואומניבוסים – תחבורה ציבורית בעיר; החיים במרחב – באיור 1 שטחים פתוחים רחבים ומעט אנשים; באיור 2 עיר הומה וצפופה ללא שטח פתוח; ביטויים לחברה מודרנית – באיור 2 תקשורת המונים (שלטי עיתונים: "STANDARD", "DAILY NEWS", "LLOYDS NEWS"), פרסומות למוצרי תעשייה, משרדים ועסקים.
השפעה על הלאומיות (אחד): העיור – הצפיפות והניתוק מחיי הקהילה והטבע יצרו ניכור ובדידות, והלאומיות נתנה מענה לצורך בשייכות ובסולידריות; התחבורה והתקשורת הפיצו את רעיונות הלאומיות ובנו חברת המונים המתגבשת סביב מאפיינים משותפים; העיור והתיעוש יצרו צורך בלכידות חברתית של המוני הפועלים, והלאומיות נתנה לו מענה.

ב. שניים מתוך: השכלה – השפעה רעיונית, צמיחת מנהיגות חדשה; חילון – יהודים רבים עברו תהליכי חילון ופנו ללאומיות היהודית כמענה לצורך בשייכות, בסולידריות ובזהות משותפת; התגברות האנטישמיות במזרח אירופה (פוגרומים, "סופות בנגב" 1881–1882, קישינב 1903, חקיקה) – חיפוש פתרון למצוקת הקיום; האמנסיפציה והאכזבה ממנה – דחיית ניסיונות ההשתלבות (גם האנטישמיות המודרנית במערב, פרשת דרייפוס) הוכיחה ליהודים שעליהם לחפש פתרון אחר; התעוררות הלאומיות בארצותיהם – השפעה רעיונית, מודל לחיקוי ודחיית היהודים.

שאלה 5

א. מאפיינים (3 מתוך): משכילים, בני המעמד הבינוני; מנהיגות המבוססת על כישורים ולא על ייחוס או מסורת; מנהיגים כריזמטיים שהאמינו שבכוחם לשנות את המציאות וגיבשו תוכניות לשינוי; שימוש בכלים מודרניים לגיוס ההמונים (עיתונות, ספרות, ארגונים).
הסבר כיצד שניים מהם באים לידי ביטוי בדמותו ובפעילותו של מנהיג אחד (למשל ג'וזפה מאציני באיטליה), בדוגמאות.

ב. שניים מתוך (או אישים אחרים בהסבר מנומק): הרצל – הניח את היסודות להצלחת התנועה: "מדינת היהודים" (1896), "די ולט", הקונגרס הציוני הראשון בבזל (1897) ותוכנית בזל, ההסתדרות הציונית ומוסדותיה, פעילות מדינית מול שליטים; הברון רוטשילד – תמיכה במושבות ש"מנעה את קריסתן": השקעות כספיות, רכישת אדמות, מפעלים כלכליים (יקבים), מושבות חדשות, הכשרה חקלאית, שירותים קהילתיים; אליעזר בן־יהודה – החייאת העברית: הבית הדובר עברית הראשון, ועד הלשון, העיתון "הצבי", חידוש מילים, המילון.

שאלה 6

א. מסייע (אחד מתוך): מאפיינים משותפים לבני הלאום (דת, לשון, תרבות); תודעה לאומית מפותחת; מעמד ביניים משכיל ומבוסס; חברה מתועשת עם תשתית חינוך ותקשורת; תמיכת מדינה או שליט מקומי; רעיונות ההשכלה והמהפכה הצרפתית.
מעכב (אחד מתוך): שלטון זר חזק, התנגדות או היעדר תמיכה של השלטון המקומי; פיגור במודרניזציה ובתיעוש; התנגדות כוחות שמרניים (שליטים, הכנסייה הקתולית); פיצול חברתי, מדיני ותרבותי.

ב. מסייע (אחד מתוך): תמיכת הברון רוטשילד; פעילות המשרד הארץ־ישראלי (רופין, 1908); ארגון "השומר" – מענה לבעיות הביטחון; הדריך את הפועלים והכשיר את חבריו להתיישבות קולקטיבית; תמיכת מפלגות הפועלים; פעילות בן־יהודה.
מעכב (אחד מתוך): מיעוט משאבים לרכישת קרקע ולהתיישבות; היעדר תשתיות (תחבורה, תקשורת, בריאות), מחסור במים; חוסר ידע וניסיון בחקלאות; קשיי הסתגלות – אקלים, מלריה; הגבלות השלטונות העות'מאניים על רכישת קרקע ועלייה; סכסוכים פנימיים; בעיות ביטחון; קשיים משיטת האפוטרופסות של הברון.

ג. אינטרסים (שניים מתוך): שליטה בארץ־ישראל בגלל מיקומה האסטרטגי (קרבה לתעלת סואץ), בהנחה שהציונים יהיו בעלי ברית נאמנים; זכייה באהדת יהודי רוסיה, כדי שישפיעו על השלטון ברוסיה לא לפרוש מן המלחמה; גיוס יהודי ארצות הברית להשפיע על ממשלתם להגביר את מעורבותה במלחמה; השתחררות מהתחייבויות קודמות (הסכם סייקס–פיקו); הקדמת גרמניה בהצהרה פרו־ציונית.
טיעון אחד (מתוך): היהודים המשתלבים – טענה: ההצהרה מסכנת את מעמדם ואת מצבם במדינות שבהן הם חיים; נימוק: ההכרה בלאום יהודי תעודד דרישות לסלקם, ויואשמו בנאמנות כפולה. הערבים – טענה: ההצהרה פוגעת באומה הערבית ובזכויות הערבים החיים בארץ־ישראל; נימוק: הם מוזכרים רק כ"עדות לא־יהודיות", וההצהרה מתעלמת מזכויותיהם הלאומיות של הרוב הערבי.

חלק ב – פרק שלישי – המאבק על הקמת מדינת ישראל (33 נקודות)

שאלה 7

א. שלושה שיקולים, לפחות אחד מכל סוג. מדיניות פנים: המחיר הכלכלי הכבד של המלחמה והצורך לשקם את בריטניה במקום להחזיק את האימפריה; לחץ האופוזיציה והציבור להחזיר את החיילים ממאבק חסר תכלית בארץ־ישראל; ביקורת פנימית על המדיניות כלפי העקורים והמעפילים. מדיניות חוץ: ירידת כוחה ותלותה בארצות הברית, שלחצה לאפשר עלייה של 100,000 עקורים; המאבק של היישוב חייב השקעת כוח אדם ותקציבים; המבוי הסתום בשיחות על עתיד הארץ; דעת קהל עולמית עוינת בעקבות היחס למעפילים.

ב. הבדלים (2): "דבר" מציג את ההחלטה כהישג גדול של הסוכנות ושל העם היהודי ("מדינת היהודים קמה"; "פרשה גדולה"), ו"חרות" – ככניעה וויתור ("הטירוף הנפשע שבהסכמת הסוכנות היהודית לביתור הארץ"). "דבר" מתאר תוצאה חיובית – מדינה "במרבית שטחה של ארץ־ישראל", ו"חרות" – "הוויתור על 85 אחוז של אדמת המולדת" ו"מלחמת־דמים, שתסכן את עצם קיומנו" (וכן מחאה על "מושל זר" בירושלים). סיבה (1): "דבר" – עיתון ההסתדרות ומפא"י, ההנהגה שתמכה בחלוקה ופעלה לקבלתה; "חרות" – עיתון האצ"ל, האופוזיציה שדגלה בשלמות הארץ כולל ירושלים. (חלופה: מועד הפרסום – יום אחרי ההחלטה מול אחרי תחילת מעשי האיבה.)

שאלה 8

א. קשיים: מצור ימי בריטי על חופי הארץ; לחץ בריטי על מדינות המוצא והמעבר; מחסור בכלי שיט ובכסף; הטיפול בעולים עד העלאתם לספינות; כליאת מעפילים בעתלית ובקפריסין; גירוש ("אקסודוס 1947"). הסכמה נרחבת: סיוע לניצולי השואה במחנות העקורים וליהודי המזרח התיכון; חיזוק היישוב באמצעות עלייה; לחץ מדיני על בריטניה ויצירת אהדה בין־לאומית; מאבק במדיניות "הספר הלבן" בלי לפגוע בבני אדם.

ב. ההגנה: להיאבק בבריטים בזירה המדינית הבין־לאומית ולהמשיך בהתיישבות ובהעפלה, בלי לפגוע ישירות באנשים ובמתקנים צבאיים. נימוקים: המדינה תוקם רק בפעולות מתואמות בהנחיית מוסדות התנועה הציונית; היא מותנית בעלייה ובהתיישבות; פגיעה באנשים תפגע באופי המוסרי של המאבק ותצמצם את התמיכה; תחמיר את התגובה הבריטית ותסכן את המפעל הציוני. האצ"ל והלח"י: מאבק בבריטים בכל הדרכים, כולל פגיעה בחיילים, באנשי מינהל, במתקנים צבאיים ובמוסדות. נימוקים: אין סיכוי להידברות עם בריטניה; מאבק יחייב תגבור כוחות, יכביד על התקציב, יגרור ביקורת בבריטניה ויזרז את סיום המנדט; דרך זו הוכיחה את עצמה בתנועות לאומיות אחרות.

שאלה 9

א. קשיים (3): תקפות יזומות של ערבים במקומות שונים בו־זמנית; לחימה בערים המעורבות (טרור, צלפים, שיבוש חיי היום־יום); מלחמה בדרכים – שיטת השיירות גבתה מחיר כבד ויישובים נותקו; יישובים מבודדים; ירושלים הנצורה (דרכים חסומות, אספקה, הלגיון); נפגעים רבים בזמן קצר (מרס 1948); ניתוק קווי מים וחשמל; מדיניות הפינוי של הבריטים; מחסור בנשק. התמודדות: מעבר מאסטרטגיה הגנתית להתקפית – "תוכנית ד'": כיבוש שטחי מפתח לאורך הדרכים (מבצע "נחשון" לפתיחת הדרך לירושלים), יצירת רצף טריטוריאלי, כיבוש ערים מעורבות (טבריה, חיפה, יפו) כדי לעצור את הטרור.

ב. מדינות ערב – יעדים (2): חיסול מדינת ישראל; התרחבות טריטוריאלית (ירדן – הגדה המערבית; מצרים – בלימת ירדן וסיפוח הנגב; סוריה ולבנון – אזורים בצפון); התגייסות לעזרת ערביי ארץ־ישראל; שיקולים פוליטיים פנימיים. פעולה: תקיפה בכמה חזיתות – מצרים הגיעה עד אשדוד וניתקה את הנגב, הסורים הגיעו עד דגניה, הלגיון השתלט על לטרון, כבש שכונות בירושלים, ניתק את הר הצופים וכבש את הרובע היהודי. ישראל – יעדים (2): שמירה על קיומה העצמאי; הבטחת השליטה בשטחים שיועדו לה בתוכנית החלוקה; התרחבות ורצף טריטוריאלי מצפון לדרום. פעולה: הקמת צה"ל, קרבות עשרת הימים, מבצעים בכל החזיתות (יואב, חירם, חורב ועוד), רכש נשק, גיוס מתנדבים בארץ ובחו"ל.

חלק ב – פרק רביעי – סוגיות נבחרות בתולדות מדינת ישראל (33 נקודות)

שאלה 10

א. גורמים מן השיר (2): הזיקה לארץ־ישראל (המשורר מתאר תשוקה בוערת לארץ, ובסוף השיר מסכם שהעיקר בעיניו הוא לחיות בארץ אבותיו); הרצון להיות שותף בבניין המדינה החדשה (הוא מוכן לעבוד בכל עבודה, גם כרוכל ברחוב וגם בעבודת אדמה ובנטיעות); פעילות השליחים מארץ־ישראל לעידוד העלייה (בשיר מתואר שהרצון לעלות גבר כששליח של הסוכנות הגיע לעיר, השפיע על האנשים בכל מקום ודחק בהם לעלות). גורם נוסף: הקמת המדינה; פליטי השואה במחנות העקורים; מרידות, תסיסות ואנטישמיות ומצוקה כלכלית במזרח אירופה; יחס עוין ואלימות נגד יהודים בארצות ערב בעקבות הסכסוך.

ב. קשיים: מצוקה כלכלית – הגעה ללא נכסים, קושי למצוא תעסוקה ולהסתגל למקצועות חדשים; קושי לרכוש שפה חדשה; קשיים תרבותיים־חברתיים (מעבר מחברה מסורתית לחברה מודרנית, ירידת מעמד האב); קשיי דיור – המעברות; פיזור בפריפריה; "כור ההיתוך" – התעלמות מתרבות ארצות המוצא, תסכול וקיפוח; סטראוטיפים שליליים על יהודי ארצות האסלאם; קשיי ניצולי השואה. ביטוי בוואדי סאליב (2): התושבים סבלו מתנאי דיור קשים, אבטלה ושכר נמוך, ליד שכונות מבוססות; רגשות תסכול, קיפוח ואפליה של עולים מן העשור הראשון דרדרו את האירועים להתפרצות אלימה; ההתפרצות חשפה עוינות וחשדנות כלפי הממסד.

שאלה 11

א. אידאולוגי: התפתחות רעיון הלאומיות; התנגדות אידאולוגית של שתי מעצמות־העל לקולוניאליזם; התנגדות לקולוניאליזם בדעת הקהל בעולם. כלכלי: משבר כלכלי בבריטניה ובצרפת אחרי מלחמת העולם השנייה; ירידה ברווחיות המושבות. פוליטי: שינוי ביחסי הכוחות בעולם והשפעת "המלחמה הקרה"; מאבק התנועות הלאומיות במושבות; השפעת האו"ם; הקמת "הליגה הערבית"; השפעת מלחמת העולם השנייה על אזרחי המושבות.

ב. גורמים (3): תהליך הדה־קולוניזציה – היהודים נחשבו לתומכי המעצמה הקולוניאלית; התגברות הלאומיות הערבית – היהודים נתפסו כזרים; השפעת מלחמת העצמאות – הגברת המתח והאיבה, פרעות (מצרים, עיראק, לוב, מרוקו); הקמת המדינה – רוב היהודים קיבלו אותה בהתלהבות, והמתח החריף; החלטות הוועדה המדינית של הליגה הערבית (1946, 1947) לפגוע ביהודים (שלילת אזרחות, החרמת רכוש); השפעת מלחמת סיני ומלחמת ששת הימים. השפעת גורם אחד על המדינה שנלמדה – כאן עיראק: בעקבות הסכסוך והקמת המדינה – רדיפות וחוקים נגד יהודים, חוק הוויתור על האזרחות (1950), הקפאת הרכוש (1951), עליית רוב הקהילה במבצע "עזרא ונחמיה".

שאלה 12

א. מצד מדינות ערב (2): ירי מסוריה על אזרחים ישראלים באזורים המפורזים; הפעלת תוכנית להטיית מי הבניאס; נאצר ריכז כוחות בסיני; נאצר סגר את מצרי טיראן; תעמולת מלחמה ואיומים להשמיד את ישראל; הסכמי הגנה בין מצרים לסוריה (נובמבר 1966) ולירדן (מאי 1967). מצד ישראל (1): פעולות לשמירה על מקורות המים (המוביל הארצי); גיוס המילואים; לחץ הצבא ודעת הקהל לצאת למלחמה ולזכות ביתרון ההפתעה; תחושת חוסר ברירה בשל כישלון הניסיונות המדיניים לפתור את המשבר.

ב. תוצאות: ניצחון צבאי של ישראל; אבדות רבות לצבאות ערב (כ־20,000 הרוגים לפי ההערכות) ואובדן ציוד רב; השטחים שבשליטת ישראל גדולים פי שלושה ויותר משטחה לפני המלחמה – רמת הגולן מסוריה, רצועת עזה וחצי האי סיני ממצרים, מזרח ירושלים ויהודה ושומרון מירדן; כמיליון פלסטינים נוספו לשליטת ישראל; איחוד ירושלים. השפעה (2 תחומים): חברתי/פוליטי – מעבר מחרדה קיומית לתחושת ביטחון ועוצמה; ויכוח על השטחים ועל הפלסטינים; גידול בעלייה. כלכלי – שגשוג, בנייה רחבת היקף, תרומות והשקעות. ביטחוני – עומק אסטרטגי ויתרונות טופוגרפיים (תצפית מן הגולן ומן החרמון, הרחקת האיום ממישור החוף, סיני לאימונים), בסיסים חדשים; מלחמת ההתשה ו"קו בר לב".

שאלה 13

א. גורמים הקשורים למדינות ערב (2): סוריה ומצרים רצו לשקם את כבודן אחרי התבוסה ב־1967; רצו להשיב את השטחים שאבדו (סיני, רמת הגולן); יש הטוענים שמצרים ראתה במלחמה אמצעי לפתוח תהליך מדיני שיביא לנסיגת ישראל מסיני, לאחר שנדחו יוזמותיה להסדר. גורם מצד ישראל (1): התעלמות מניסיונות סאדאת לפתוח במשא ומתן; התעלמות ממידע מודיעיני שלפיו מצרים וסוריה מתכוננות למלחמה, ולכן לא יזמה פעולות לבלימתה.

ב. תוצאות: ניצחון צבאי של ישראל (בסוף המלחמה צה"ל כבש חלקים משטחי מצרים וסוריה); המחיר הכבד – נפגעים רבים בשעות הראשונות ואבדות כבדות בסופה (הרוגים, פצועים, שבויים); אובדן ציוד צבאי רב ופגיעה בכושר הצבא. השפעה (2 תחומים): חברתי/פוליטי – התערערות תחושת הביטחון והאמון בהנהגה; ועדת אגרנט והתפטרות קצינים בכירים; תנועות מחאה; התפטרות דיין וממשלת גולדה מאיר; הדרך למהפך 1977; הקמת "גוש אמונים" ו"שלום עכשיו". כלכלי – נזק עצום, קיפאון ואינפלציה; חרם הנפט; גידול בפערים. ביטחוני – הסכמי הפרדת הכוחות; ביקור סאדאת (1977), קמפ דייוויד והסכם השלום עם מצרים; סיוע צבאי אמריקני ותלות בו; שינויים במודיעין; שקט בגבול סוריה לצד תמיכתה בארגונים מלבנון.

כל הבגרויות בהיסטוריה עם פתרונות מלאים: www.guyai.co.il/bagrut/history